

dr hab. Paweł Jarodzki
profesor ASP Wrocław

Wrocław 10 czerwca 2017

Recenzja dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz rozprawy doktorskiej w przewodzie doktorskim mgr Jakuba Woynarowskiego

Jakub Woynarowski urodził się 18 listopada 1982 roku w Stalowej Woli. Ukończył w 2007 roku Wydział Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i uzyskał dyplom w Pracowni Filmu Animowanego prof. Jerzego Kuci. Studiował również w Międzywydziałowej Pracowni Intermediów tej samej uczelni.

Od 2009 do 2011 roku pracował jako asystent w Pracowni Obrazowania Cyfrowego prof. Waldemara Węgrzyna na Wydziale Grafiki macierzystej uczelni. Od 2011 roku – jako asystent - prowadzi zajęcia w Pracowni Rysunku Narracyjnego prof. ASP Dariusza Vasiny na tym samym wydziale. Od 2010 roku koordynuje kurs "Narracja Wizualna" (od 2016 roku pod nazwą "Kultura Wizualna") na macierzystej uczelni.

Mieszka i pracuje w Krakowie.

Dorobek artystyczny

Jakub Woynarowski jest artystą interdyscyplinarnym, designerem, autorem komiksów, artbooków, atlasów wizualnych, filmów i instalacji a również bywa performerem. Ta różnorodność zainteresowań i bardzo aktywne działania na wielu polach twórczych, zaowocowały, co należy podkreślić na samym początku, reprezentowaniem naszego kraju przez doktoranta na 14. Biennale Architektury w Wenecji. Praca pokazywana w polskim pawilonie nosiła tytuł „Figury niemożliwe” i powstała we współpracy z Instytutem Architektury.

Ta być może najbardziej spektakularna prezentacja, nie była jedyną.

Woynarowski inicjował wiele działań site-specific (m. in. podczas ArtBoom Festival w Krakowie) oraz stałych realizacji w przestrzeni publicznej (m.in. w ramach projektu "Asocjacje" Fundacji Bęc Zmiana). Jest twórcą interaktywnego utworu sieciowego "Outopos". Współtworzył (wraz z

Kubą Mikurdą) książki "Wunderkamera. Kino Terry'ego Gilliana" (Korporacja Ha!art, 2011) i "Corpus Delicti" (Stowarzyszenie Nowe Horyzonty, 2013). Jest autorem powieści graficznych, m. in. "Manggha" o kolekcjonerze Feliksie Jasieńskim (Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, 2010), posthumanistycznego mini-komiksu "The story of Gardens" (Kuś!, 2010), "Nietoty" na podstawie tekstu Sebastiana Majewskiego (Radio Kraków, 2014) i "Martwy sezon" według prozy Brunona Schulza (Korporacja Ha!art, 2014).

Twórczość Jakuba Woynarowskiego była niejednokrotnie doceniana i nagradzana. Uzyskał wiele nagród w dziedzinie komiksu, animacji i projektowania: Grand Prix w konkursie Com.X podczas 3. Festiwalu Myśli Drukowanej w Szczecinie (2006), Grand Prix Międzynarodowego Festiwalu Komiksu w Łodzi (2007), Grand Prix w kategorii studenckiej podczas 13. Ogólnopolskiego Festiwalu Autorskich Filmów Animowanych w Krakowie (2007) i Grand Prix Ogólnopolskiego Konkursu Książek i Albumów o Sztuce (2011). W 2015 roku został nagrodzony Paszportem Polityki w kategorii sztuk wizualnych za "oryginalne łączenie badań nad historią sztuki i kultury z artystyczną praktyką".

Dorobek wystawienniczy Jakuba Woynarowskiego jest również imponujący. Uczestniczył w kilkudziesięciu wystawach w kraju i za granicą, m. in. w Europejskim Banku Centralnym w Frankfurtach, Galleria di Civica w Modenie, Matadero w Madrycie, MeetFactory w Pradze, Kunsthalle Bratislava, Instytucie Polskim w Wiedniu, Instytucie Polskim w Düsseldorfie, Fluxus Ministerija w Wilnie, Centrum Sztuki Współczesnej w Wilnie, Centrum Sztuki Współczesnej w Rydze, Galerii Dzyga we Lwowie, Yoav Tal Art Collection w Tel Avivie, Zachęcie - Narodowej Galerii Sztuki, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, CSW Zamek Ujazdowski, MOCAK-u, Bunkrze Sztuki w Krakowie, BWA Warszawa, Galerii Miejskiej Arsenał w Poznaniu, BWA w Katowicach, CSW Kronika w Bytomiu i BWA Galerii Design we Wrocławiu. Wraz z Anetą Rostkowską realizował projekty kuratorskie gonzo (gonzo curating) w takich instytucjach jak De Appel Arts Centre w Amsterdamie, Galeria Narodowa w Pradze, czy Zamek Królewski na Wawelu w Krakowie.

Brał także udział w wystawach polskiego komiksu w Uplink Gallery w Tokio (Japonia) oraz w ramach festiwalu Strasbulles w Strasburgu (Francja), Amadora BD (Portugalia), Lucca Comics&Games Festival (Włochy), Międzynarodowego Festiwalu Komiksu w Łodzi oraz MFKK "Ligatura" w Poznaniu.

Jego prace trafiły do wielu prestiżowych kolekcji. Są to, między innymi: kolekcja Fundacji Sztuki Polskiej ING, Kolekcja Młodej Sztuki Banku Pekao S.A., Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Galeria Sztuki Współczesnej Bunkier Sztuki w Krakowie, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Lubelskie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych w Lublinie oraz Emilio Mazzoli Collection w Modenie.

Ilustracje i komiksy Jakuba Wojnarowskiego były publikowane m. in. na łamach "Art&Business", "Lampy", "Ha!artu", "Autoportretu", "Ekсклюsiwa", "Notesu na 6 tygodni", "Punktu", "Arteonu", "MOCAK Forum", "Dialogu", "Kronosa", "Architektury-murator", "Kukbuka" oraz w międzynarodowych magazynach „Kuś” i „KomiksFEST! Revue“.

Działalność popularyzatorska

Jakub Wojnarowski jest artystą działającym na styku teorii i praktyki. W swoich działaniach współpracował m. in. z TVP Kultura, Canal+, Instytutem Teatralnym, Zachętą - Narodową Galerią Sztuki, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Narodowym w Warszawie, Muzeum Narodowym w Krakowie, Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Małopolskim Instytutem Kultury, Miesiącem Fotografii w Krakowie, MFF Nowe Horyzonty, Conrad Festival, MFKK Ligatura, Krytyką Polityczną, Chórem Polskiego Radia i Radiem Kraków.

Ta długa lista najprawdopodobniej nie wyczerpuje wszystkich podmiotów z którymi, ten bardzo aktywny zawodowo artysta współpracował na różnych polach.

Jego eseje z zakresu historii i teorii sztuki były publikowane na łamach "Autoportretu", "Ha!artu", "MOCAK Forum", "Kronosa", "Dialogu", "Tygodnika Powszechnego", "Zeszytów komiksowych" oraz "CYBEREmpathy. Visual and Media Studies Academic Journal". Współautor raportu "Kultura niezależna w Polsce 1989 - 2009" (Korporacja Ha!art, 2010) oraz anglojęzycznej antologii tekstów „Boro, L'Île d'Amour. The films of Walerian Borowczyk" (Berghahn Books, 2015).

Uczestniczył w konferencjach naukowych oraz wygłaszał wykłady w kraju i za granicą, m.in. w California College of the Arts w San Francisco, British Film Institute w Londynie, De Appel Arts Centre w Amsterdamie, w Zachęcie - Narodowej Galerii Sztuki, w Muzeum Narodowym w Warszawie, Muzeum Narodowym w Krakowie, ASP w Gdańsku, ASP w Katowicach i na Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 2012 - 2015 uczestniczył w projekcie naukowym NCN i Korporacji Ha!art "Literatura polska po 1989 roku w świetle teorii Pierre'a Bourdieu." jako ekspert w zakresie wizualizacji informacji. Od 2016 roku bierze udział w projekcie naukowym

NPRH "Twórcze projektowanie. Laboratorium", realizowanym przez Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

Również działalność wydawnicza doktoranta jest imponująca. Był kuratorem książkowych edycji komiksów Juliana Antonisza ("Opowieści graficzne", Korporacja Ha!art, 2013) i Pawła Jarodzkiego ("Kompletna historia wszechświata ze szczególnym uwzględnieniem Polski", Korporacja Ha!art, 2014). Współredaktor antologii "Wielki Atlas Ciot Polskich" według Michała Witkowskiego (Korporacja Ha!art, 2012) oraz pierwszej anglojęzycznej antologii prac Macieja Sieńczyka "Historyjki" (mini kuś!, 2013). Organizował projekt "Orbis Pictus", poświęcony związkom komiksu z innymi zjawiskami sztuki współczesnej.

Jako kurator pracował przy następujących wystawach indywidualnych:

"Clou Clouds" Agnieszki Piksy (Galeria Miejska Arsenał w Poznaniu, 2011), "Polisario" Macieja Sieńczyka (2011, Galeria ON, Poznań), "Zgaga" Bolesława Chromrego (Galeria AS, Kraków, 2013), "Dwukropek" Krzysztofa Gawronkiewicza i Grzegorza Janusza (Art Agenda Nova, Kraków, 2016), "Turboprórok" Przemysława Truścińskiego (Muzeum Sztuki I Techniki Japońskiej Manggha, Kraków, 2017) oraz zbiorowych: "White cubes / Black holes" (Galeria AS, 2011) i "Katalog wypadków" (Galeria Zderzak, 2013).

Współtworzył znaczącą wystawę Bohdana Butenki "Książkę robi się jak sweter" (z Anną Bargiel, 2013) w ramach Festiwalu Conrada. Jest też autorem międzynarodowego projektu "Echoes" podczas Miesiąca Fotografii w Krakowie (2014).

Współorganizował (wraz z Dariuszem Vasiń) warsztaty "Niepodległość komiksów" na krakowskiej ASP (2009 - 2010). Dyrektor artystyczny festiwalu "Miasto Komiksów" w Stalowej Woli (2009 - 2014), w ramach którego współpracował m. in. z Grzegorzem Rosińskim, Marzeną Sową, Sylvainem Savoia i Przemysławem Truścińskim.

Współtworzy zespół Korporacji Ha!art; redaktor serii "Literatura wizualna". Członek kolektywu Quadratum Nigrum (z Jakubem Skoczkiem i Mateuszem Okońskim). Wraz z Anetą Rostkowską współtworzy CSW Zamek Wawelski. Współzałożyciel Małego Instytutu Polskiej Ilustracji (z Anną Bargiel i Mateuszem Okońskim). Związany z Galerią BWA Warszawa.

Ocena części teoretycznej doktoratu

Dysertacja teoretyczna Jakuba Woynarowskiego nosi tytuł „Habitat”. Składa się ona z dziesięciu rozdziałów, zawiera wiele ilustracji, odpowiednie przypisy i bibliografię.

W swojej treści, praca jest zbieżna z dotychczasowymi działaniami autora i artystyczną częścią doktoratu. Można wręcz przyjąć, że autor częścią teoretyczną, rozbudowanym tłem historycznym oraz końcowymi uwagami, wprowadza nas we właściwe rozumienie swojej twórczości a szczególnie części artystycznej doktoratu..

Już na początku pierwszego rozdziału zatytułowanego „Tradycja hipertekstu” , autor przywołuje twierdzenie Marshalla McLuhana, o tym, że nowe media kontynuują i rozwijają elementy swoich poprzedników. Twierdzeniem tym podkreśla głębsze niż się z pozoru wydaje osadzenie hipertekstualnej narracji w naszym sposobie komunikowania się. Ten nieliniowy sposób wypowiedzi zdaje się być starszy i bardziej naturalny od tego, czego jesteśmy przyzwyczajeni. Odniesienie do współczesnego nam systemu WWW, który przyswoiliśmy sobie w sposób niejako naturalny, jest kolejnym dowodem na prawdziwość twierdzeń autora.

Przytaczany później przykład Wunderkamery, jako takiego właśnie sposobu narracji, zdaje się odnosić wprost do niektórych realizacji Jakuba Woynarowskiego. Późniejsza podróż przez czas i przykłady, od elektrobiblioteki, hiperkomiksu i innych, utwierdza tylko czytelnika w przekonaniu do założonej tezy. Dalej autor omawia wybrane przykłady amerykańskiego komiksu alternatywnego, brytyjskie eksperymenty z hiperkomiksem oraz komiks francuski, by dojść do architektury metaforycznej.

Wszystko to prowadzi do ostatniego rozdziału, w którym omawia projekt „Habitat”, który jest częścią artystyczną pracy doktorskiej.

Część artystyczna doktoratu

Częścią artystyczną doktoratu jest komiks hipertekstowy w formie instalacji graficznej i narracyjnej książki artystycznej. Praca ta może być potraktowana jako rozwinięcie dotychczasowej twórczości autora.

Mamy w niej do czynienia z przedstawieniem pudełkowatego pokoju, którego plan w formie krzyża, wskazuje na całkowicie sześcienny kształt. Jest to przestrzeń, której elementu ludzkiego

dodaje tylko widz. Samotność i tajemne życie przedmiotów, stanowią treść tej opowieści. Wydaje się, że jest to wnętrze finalnie zagarnięte przez przyrodę. Jednak pojawiające się formy roślinne, współistnieją z czarnymi kropkami, albo są wręcz przez nie poprzedzane. Punkty te czy też kropki, bardziej niż bujność przyrody i jej siłę wdzierającą się do wnętrza, sugerują coś wewnętrznego, rodzaj choroby, która obejmuje pokój. Coś, co rośnie od środka a nie wdziera się z zewnątrz.

Symbolika pokoju, z oknem kaloryferem, lampą na suficie a finalnie nawet krzesłem, powinna nam sugerować spokój i bezpieczeństwo. Jednak wcale tak nie jest. Wnętrze to, staje się dla widza raczej rodzajem więzienia, pułapki. Przypomina to trochę pomieszczenie z opowiadania Edgara Poe „Studni i wahadło”, choć użyte przez Woynarowskiego środki obrazowania są znacznie mniej drastyczne. Co oczywiście nie oznacza, że efekty takie nie są. Autor w swojej pracy rezygnuje z tekstu, słów i żywych postaci. Dominuje wrażenie narastania czegoś, czegoś co być może rozgrywa się w głowie autora lub widza a pokój jest jej symbolicznym przedstawieniem.

Od strony formalnej można się zastanawiać czy w tym wypadku mamy do czynienia z komiksem, czy może tę formę należy nazwać jeszcze inaczej. I właśnie to wymykanie się purystycznym definicjom jest jednym z istotnych atrybutów wartości owej sztuki.

Część artystyczna, to książka i instalacja. Instalacja w formie diagramu rozmieszczonego na ścianie, gdzie poszczególne elementy grają konkretną rolę. Jednak, gdy spojrzymy na całość, widzimy układającą się na ścianie formę. Przypomina ona grę planszową, diagram ale też rodzaj dziwnego różańca. Tym bardziej, że na samym dole mamy czarny krzyż. Oczywiście, jest to tylko pierwsze wrażenie, bo czarny krzyż okazuje się schematem sześcianu, a w lewym górnym rogu mamy taki sam element, tylko biały. Pozostaje jednak nieodparte odczucie dotykania czegoś mistycznego, tajemniczego i na poły religijnego. A jest to po prostu logiczny rozkład tej historii, z którą mamy do czynienia w książce. Ale, w odróżnieniu od niej, po pokazanej na ścianie instalacji możemy wędrować swobodnie. Możemy ją zobaczyć w całości, możemy też zacząć od wybranego przez nas detalu i posuwać się w dowolnie wybranym kierunku. Oczywiście, że przyzwyczajenie nakazuje nam zacząć od górnego elementu po lewej stronie a skończyć na dole, po prawej.

Ale nie musimy tego robić, mamy wolność oglądania i interpretacji. Wolność swobodnej peregrynacji, powrotów w dowolnym momencie i poszukiwań różnych, często nawet obcych autorowi, asocjacji i skojarzeń.

Zarówno część teoretyczną jak i artystyczną doktoratu oceniam bardzo wysoko i uważam, że mamy do czynienia z dziełem i artystą dojrzałymi, wnoszącymi wiele do polskiej sztuki współczesnej.

Wniosek

Na podstawie przedstawionej pracy pisemnej, zestawu pracy artystycznej oraz dotychczasowego dorobku artystycznego i dydaktycznego wnioskuje o dopuszczenie pana Jakuba Woynarowskiego do obrony przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in black ink on a light-colored background. The signature is written in a cursive, flowing style and appears to read "Rafał Woynarowski".